

Σχολικός Λόγος

Δραστηριότητα 1

Πώς γίνεται η επιλογή επόμενου ομιλητή/τριας από την εκπαιδευτικό στα ακόλουθα παραδείγματα;

Παράδειγμα 1

1. Δασκάλα:	Ποια είναι η πρώτη μέρα της εβδομάδας; (2) ΔΕΝ ξέρετε; Νικόλα μου
2.	εσύ;; Ποια είναι η πρώτη μέρα της εβδομάδας; Που ερχόμαστε:: στο::
3.	σχολεί::ο;
4. Νικόλας:	Η ΔΕΥΤΕΡΑ

Παράδειγμα 2

1. Νηπιαγωγός:	Το μικρό γλαρά::κι όμως ήταν αδέξιο. Σημαίνει πως δεν κατάφερνε να
2.	κάνει κάτι (.) όσο κι αν προσπαθούσε δεν τα κατάφερνε. Τι δεν κατάφερνε το
3.	γλαράκι μας να κάνει; Τι δεν κατάφερνε να κάνει;
4.	((3 παιδιά σηκώνουν χέρι))
5. Νηπιαγωγός:	Μαρίνα μου;
6. Μαρίνα:	Να πετάξει

Δραστηριότητα 2

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται μετά από αφήγηση ιστορίας, όπου η νηπιαγωγός δείχνει στα παιδιά μια εικόνα ενός ανθρώπου που είναι ντυμένος σαν άγριος λύκος από ένα εικονογραφημένο βιβλίο. Τι παρατηρείτε στις γραμμές 5-8;

1. Νηπιαγωγός:	Θες να μου πεις
2.	πώς σου φαίνεται αυτός ο λύκος?
3. Νηπιαγωγός 2:	↑ Αν είναι λύκος
4. Νηπιαγωγός:	↑ Αν είναι λύκος, °°σωστά°°.
5.	Πώς σας φαίνεταιι=
6.	=σας τρομάζει, σας φοβίζει,
7.	τον θέλετε για φίλο σας?=
8.	Είναι ήρεμος, είναι άγριος?
9. Ορέστης:	Άγριος.

Δραστηριότητα 3

Τι είδους ερωτήσεις κάνει η εκπαιδευτικός στα παρακάτω παραδείγματα; Ποια η λειτουργία του πραγματολογικού μορίου α σε κάθε περίπτωση;

Παράδειγμα 1

1. Νηπιαγωγός: Αλλά πώς το καταλαβαίνουμε ότι άλλαξαν-
2. αλλάζουν οι εποχές? Σοφί::α μου::?
3. Σοφία: Γιατί πέφτουν τα φύ::λλα.
4. Νηπιαγωγός: ↑Α:::↓ το καταλαβαί::νουμε:: γιατί αλλάζει η φύ::ση μας.

Παράδειγμα 2

1. Νηπιαγωγός: Φύλλα να τους ταΐζεις?
2. Αντρέας: ↑ξύλα
3. Νηπιαγωγός: Α: ξύ::λα::, τρώνε::, τρώνε ↑ξύ::λα? Έν ιξέρω, ρωτώ
4. σε, τρώ::νε ξύ::λα::?
5. Αντρέας: Ξύλα και σανό.
6. Νηπιαγωγός: α και σανό [μάλιστα.
7. Αντρέας: [όμ-όμως όι ξύλα που τα δέντρα,
8. Νηπιαγωγός: α εκατάλαβα, τζείνα τα έτσι τα::, ναι εκατάλα(hh)βα.

Δραστηριότητα 4: Τα παρακάτω αποσπάσματα προέρχονται από συνομιλιακές διεπιδράσεις στην τάξη σε σχολεία της Κύπρου (Λευκωσία, άλλη πόλη, χωριό Λευκωσίας – μαθητές/τριες από διαφορετικά κοινωνικά και γλωσσικά υπόβαθρα: ελληνοκύπριοι/ες με μητρική τα ελληνικά, πολύγλωσσοι/ες μετανάστες/στρίες). Οι εκπαιδευτικοί ήταν γυναίκες, ηλικίας 30-35, απόφοιτες του Πανεπιστημίου Κύπρου. Συζητήστε τη γλωσσική χρήση των εκπαιδευτικών σε αυτά τα αποσπάσματα.

Απόσπασμα⁵ 1, Τάξη Ο

1. Εκπ.: *Ας θυμηθούμε πώς προχωράει η ιστορία (...) είχαμε την πάπια και το παπάκι και συνεχίστηκε η ιστοριούλα μας. Τι ήθελε να δώσει η Μαρίνα στο παπί; Αντρέα;*
2. Αντρέας: *Πίππα.*
3. Εκπ.: *Πού ανέβηκε το παπάκι Κυριάκο;*
4. Κυριάκος: *Σε μια ΠΑΤΑΤΑ.*
5. Εκπ.: *Πολύ ωραία (...) πείτε μου τώρα κάποιες ιδέες. Πού να πήγε άραγε μετά το παπάκι;*

Απόσπασμα 2, Τάξη Μ

[Οι μαθητές καλούνται να σχολιάσουν μια εικόνα του σχολικού βιβλίου]

1. Εκπ.: Και η τελευταία εικονίτσα, Κώστα; (π) Δείχνει ότι το κουτάβι/
2. Κώστα: Εσσιόνωσε της τα [τα βιβλία].
3. Εκπ.: Το σσιόνωσε να το βάλουμε με άλλη λεξούλα (π) (π)
4. (π) το κουτάβι (π)
5. άτε πες το (π)
6. Μ1: Ανακατεύει τα πράγματα της Ιωάννας.
7. Εκπ.: Μπράβο σου.
8. Μ2: Έννα της σσίσει τα τετράδια.
9. Εκπ.: Εντάξει (π) άλλο; (π) άρεσε μου η λέξη ανακατεύει (π) το κουτάβι/
10. Μ3: Το κουτάβι ανακατεύει ούλλα τα βιβλία της.

Τάξη Δ, Εκπαιδευτικός Δ

Απόσπασμα 3

1. **Παιδάκια** μου θα λέγαμε ότι το καπέλο περπατάει;
2. Και πέστε μου να δούμε, ποια **παρεούλα** έχει μέσα το περπατάει;

Απόσπασμα 4

1. **Παιδάκια μου**, ξέρω ότι θέλουν κι άλλοι να παίζουν αυτό το παιχνιδάκι όμως πιο ύστερα.
2. Θέλετε να διαβάσουμε με τους **φίλους μας**;

Απόσπασμα 5, Τάξη Ο

1. Εκπ.: Θέλω να μου πείτε τις δικές σας υποθέσεις. Τι έγινε με το κουτάβι;
2. Μ1: Ξέρω, εβάλαν του γάλα.
3. Μ2: Έθελενν κόκκαλα
4. Εκπ.: Πρέπει να μας πεις με υπόθεση. Λες μήπως. Έλα, Δήμητρα/
5. Δήμητρα: Λες μήπως να ήθελε κόκκαλα;
6. Εκπ.: Λες να ήθελε κόκκαλα; Ωραία, Άλλο; Λες/
7. Μ3: : Λες να ήθελε τουαλέττα;
8. Εκπ.: Ναι [αναθέτει το λόγο σε άλλο μαθητή]
9. Μ4: Λες να ήθελε γάλα;

Απόσπασμα 6, Τάξη Π

1. Εκπ.: Λοιπόν θα σας βοηθήσω. Θα βάλετε μπροστά όταν θα μου πείτε την πρόταση, ποια λεξούλα; Ποια είναι τούτη η λεξούλα, Βάλλη;
2. Βάλλη: Ίσως.

Απόσπασμα 7, Τάξη Μ

1. Εκπ.: Θα πούμε τι βλέπουμε στην εικόνα και θα κάνουμε κάποιες υποθέσεις.
2. Μ1: Βλέπω τα παιδάκια που έχουν μια τσέντα στο πλάι τους.

Απόσπασμα 8, Τάξη Ο

1. Εκπ.: Πού ετοιμάζονταν να παν τα παιδάκια, Ελένη;
2. Ελένη: Σχολείο.
3. Εκπ.: Ναι αλλά εν απαντούμε με μια λέξη μόνο.
Έλλη;
4. Ελλη: Τα παιδιά θα πάνε στο σχολείο.

Απόσπασμα 9, Τάξη Π

(Οι μαθητές δίνουν τίτλο για την εικόνα που μελετούν)

1. M1: Το σκυλάκι κάνει ζαβολιές.
2. M2: Ε, το σκυλάκι κρύβεται πίσω που την τσέντα.
3. Εκπ.: Εν πολλά μεγάλος ο τίτλος σου, μίκρανε τον λίγο.
4. M2: Το σκυλάκι κάνει ζαβολιές.

Πηγές

- Δραστηριότητα 1: Χριστοδουλίδου, Μ. (2012). Ανάλυση του λόγου της τάξης. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Σχολές Επιστημών Αγωγής: Ορόλος τους στις προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Frederick Κύπρου. 508-522.
- Δραστηριότητα 2: Βασιλοπούλου, Α. (2018). Το σύμπλεγμα διαδοχικών ερωτήσεων ως τεχνική υπαινικτικής εκμαίευσης στο νηπιαγωγείο. Στο Θ-Σ. Παυλίδου (επιμ.) Ερωτήσεις-απαντήσεις στην προφορική επικοινωνία. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. 191-212.
- Δραστηριότητα 3: Χριστοδουλίδου, Μ. (2020). Το πραγματολογικό μόριο 'α' στο λόγο των νηπιαγωγών. Στο Θ-Σ. Παυλίδου (επιμ.) Πραγματολογικά μόρια στην προφορική επικοινωνία. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. 205-224.
- Δραστηριότητα 4: Ιωαννίδου, Ε. (2017). Ο λόγος της σχολικής τάξης ως κειμενικό είδος. Παιδαγωγός: Συλλογικός τόμος με μελέτες προς τιμή της Καθηγήτριας Μαίρης Κουτσελίνη. Διαθέσιμο στο: <https://tinyurl.com/yd7ds28z>